

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів
Кафедра обліку та фінансів

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

БОНДАРЕЦЬ Артем Васильович

УДК 336.1:005.5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Розвиток державного фінансового контролю в Україні»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
Артем БОНДАРЕЦЬ

Керівник роботи:
СУС Юрій Юрійович
к.е.н., доцент

Житомир – 2024

Висновок кафедри фінансів і кредиту

за результатами попереднього захисту Бондарця Артема Васильовича:

Протокол засідання кафедри обліку та фінансів №__ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____
к.е.н., професор _____ Дмитро ДЕМА

«__» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти БОНДАРЕЦЬ Артем Васильович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Бондарець А. В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

У роботі наводиться аналіз та оцінка розвитку Державного фінансового моніторингу в Україні. Також досліджується історичний контекст розвитку системи фінансового контролю в країні та аналізуються сучасні тенденції та проблеми цієї сфери. Особлива увага приділяється правовому регулюванню фінансового контролю, ефективності його інструментів та механізмів, а також можливостям його подальшого розвитку. Результати дослідження можуть бути корисними для органів влади, наукових установ, експертного співтовариства та всіх зацікавлених у покращенні фінансового контролю в країні.

Ключові слова: Державний фінансовий контроль, система фінансового контролю, механізми фінансового моніторингу, ефективність фінансового контролю.

SUMMARY

Bondarets A. V. Development of financial state control in Ukraine. - Manuscript

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance" – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The work provides an analysis and assessment of the development of financial state control in Ukraine. The historical context of financial the development of the control system in the country is also investigated, and current trends and problems in this area are analyzed. Special attention is paid to the legal regulation of financial control, the effectiveness of its tools and mechanisms, as well as the possibilities of its further development. The results of the study can be useful for authorities, scientific institutions, the expert community and all those interested in improving financial control in the country.

Key words: financial state control, system of financial control, mechanisms of financial monitoring, effectiveness of financial control.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1_ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	7
Висновки до розділу 1	10
РОЗДІЛ 2_АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	11
Висновки до розділу 2	16
РОЗДІЛ 3_ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	17
Висновки до розділу 3	20
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансова стійкість та ефективне управління фінансами є важливими складовими стабільного розвитку будь-якої держави. У цьому контексті державний фінансовий контроль відіграє ключову роль, забезпечуючи надійність та прозорість у використанні публічних коштів, запобігаючи корупційним проявам, а також сприяючи забезпеченню соціально-економічної стабільності.

Україна, як і будь-яка інша країна, стикається з викликами у покращенні державного фінансового контролю та його адаптації до сучасних вимог та міжнародних стандартів. З урахуванням складнощів, що виникають на шляху реформування, важливо дослідити і проаналізувати динаміку розвитку державного фінансового контролю в Україні, визначити досягнення та невирішені проблеми, а також запропонувати шляхи подальшого вдосконалення.

Вагомий внесок щодо дослідження стану і перспектив розвитку державного фінансового контролю внесли наступні вчені: Слободяник Ю., Дікань Л., Чумаков І., Іванова І., Шевчук О., Мних Є., Дмитренко Г., Хмельков А., Піхоцький В. та ін.

Дана тема є актуальною, оскільки в контексті реформування української економіки та підвищення ефективності управління державними фінансами, питання державного фінансового контролю зберігає високу значимість для подальшого розвитку країни.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану державного фінансового контролю в Україні та визначення шляхів його подальшого розвитку.

На основі мети дослідження були сформовані наступні **завдання**:

1. Вивчити теоретичні аспекти державного фінансового контролю в Україні;
2. Дослідити вплив законодавства на розвиток державного фінансового стану в Україні;
3. Провести аналіз стану державного фінансового контролю в Україні;

4. Оцінити ефективність та результативність функціонування органів фінансового контролю в Україні;

5. Запропонувати можливі шляхи розвитку державного фінансового стану в Україні;

6. На основі дослідження зробити висновки та надати рекомендації щодо розвитку державного фінансового контролю в Україні.

Об'єктом дослідження є розвиток державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних методичних та прикладних аспектів державного фінансового контролю в Україні.

Методи дослідження: спостереження, порівняльний аналіз, аналіз і синтез, узагальнення.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Окремі результати дослідження відповідно до теми кваліфікаційної роботи були апробовані на науково-практичних конференціях:

- Сучасна система державного фінансового контролю в Україні – опублікована у збірнику матеріалів VIII науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки» (м. Житомир, 30 травня 2024 року, Поліський університет).

- Оцінка проблем та перспектив сучасного стану фінансового державного контролю в Україні. Студентські наукові читання 2023. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2023 р. Житомир : Поліський національний університет. 2023.

Структура роботи: дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг дипломної роботи складає 34 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Державний фінансовий контроль - це система заходів, спрямованих на забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами держави, їхньої правомірності та економічної доцільності використання. [40] Основна мета державного фінансового контролю полягає в забезпеченні фінансової дисципліни, запобіганні корупції, зловживанням, а також відшкодуванні шкоди, завданої державними фінансовими інтересами [4].

У результаті, фінансовий контроль виник як функція управління і став важливим засобом забезпечення законності та виступав чинником розвитку ринкових відносин. Це забезпечує самостійність підприємців і обмежує втручання держави у внутрішнє економічне середовище залучених підприємств, організацій і громадян. З іншого боку, за допомогою фінансового контролю виявляються незаконні дії та караються винні.

На практиці здійснення фінансового контролю знаходить своє відображення у фінансовому плануванні, плануванні виробництва, плануванні прибутків і витрат, доходів і видатків бюджету, огляді позабюджетних фондів підприємств і установ. Фінансовий контроль включає перевірку господарської системи, доцільності використання власних коштів і бюджетних коштів, розподілу, використання і збереження матеріальних цінностей, використання різних коштів і позик [5].

Сутність державного фінансового контролю полягає у встановленні системи організаційних, правових, методичних, інформаційних та інших заходів, що забезпечують контроль за формуванням, розподілом та використанням бюджетних та інших публічних фінансових ресурсів [13].

Державний фінансовий контроль зазвичай здійснюється через спеціалізовані контролюючі органи, такі як аудиторські служби, державні інспекції, фінансові поліцейські органи тощо [6].

Сучасна система управління фінансами України є складною та багатогранною. Ця система складається з різних елементів, призначених для контролю та регулювання фінансових процесів країни [32].

Однією з основних складових системи фінансового контролю України є Національний банк. Він здійснює нагляд за банками, здійснює монетарну політику та встановлює вимоги до фінансових установ. Крім того, на рівні національного агентства існують спеціалізовані агентства, відповідальні за фінансовий нагляд у різних сферах. Наприклад, Національна фіскальна служба контролює сплату податків, забезпечує податкову дисципліну, бореться з фінансовими злочинами [8].

Незважаючи на існуючі механізми регулювання, система фінансового регулювання в Україні все ще потребує подальшого вдосконалення. Зокрема, необхідно підвищити прозорість та відкритість фінансових операцій, посилити підзвітність державних органів щодо ефективного використання бюджетних коштів, посилити взаємодію між різними контролюючими органами [14].

Функції державного фінансового контролю спрямовані на забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами держави та забезпечення їх правомірного використання.

Основні функції державного фінансового контролю включають:

1. Аналіз та оцінка ефективності та ефективності використання державних фінансових ресурсів.
2. Виявлення порушень фінансової дисципліни та корупційних діянь.
3. Контроль за додержанням фінансового законодавства.
4. Захист інтересів держави в сфері фінансів.
5. Надання рекомендацій щодо удосконалення фінансового управління та контролю.

Ці функції спрямовані на забезпечення фінансової дисципліни та відкритості у використанні громадських фінансів та підвищення довіри громадян до управління державними фінансами.

Методи державного фінансового контролю - засоби, методи та способи здійснення, зазначені в методиках державного фінансового контролю.

Основними методами фінансового контролю є спостереження, реєстраційний облік, аналіз, перевірка, ревізія та фінансово-господарське інспектування. Все це детально описано в різних відомчих документах, що регламентують контроль (табл.1.1) [10].

Таблиця 1.1

Головні методи державного фінансового контролю

Назва	Ревізія	Перевірка	Обстеження	Експертиза	Аудит
Сутність	Система контрольних дій перевіряє підконтрольний суб'єкт за економічними та фінансовими критеріями	Контроль фінансової діяльності: виявлення порушень і законності використання ресурсів	Це швидке оцінювання фінансової діяльності для прийняття рішення щодо проблеми	Експертний аналіз для рішень, базуючись на законодавстві та економічних даних	Це незалежна експертиза бухгалтерського обліку та фінансової звітності, спрямована на підтвердження їх достовірності згідно з законодавством
Документи	Акт, який складається за наслідками ревізії	Довідка чи доповідна записка, яка оформляється за результатами перевірки	Акт	Звіт	Аудиторський звіт

Джерело: [40]

Отже, аналіз форм (попередніх, поточних, наступних) та методів (перевірок, ревізій, розслідувань, експертиз) державного фінансового контролю дозволяє виділити основні методи державного фінансового контролю на території держави.

Висновки до розділу 1

З'ясовано, що державний фінансовий контроль є необхідною складовою ефективною державної політики у сфері фінансів, спрямованою на забезпечення фінансової стабільності, довіри до державних фінансів та ефективного використання бюджетних ресурсів.

Встановлено, що розвиток теорії державного фінансового контролю відбувається в умовах постійних змін у суспільно-економічному середовищі та вимагає постійного аналізу та адаптації до нових викликів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Державний контроль є одним із найважливіших чинників функціонування сучасних економік і фінансових систем. Цей механізм відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності та ефективності та контролю за дотриманням встановлених правил, норм і законів, особливо у сфері фінансів і національної економіки [11].

По суті, державний контроль — це організований захід, спрямований на дослідження, аналіз та регулювання фінансово-господарської діяльності державних органів, корпорацій та інших комерційних структур з метою забезпечення дотримання вимог законодавства, економічних нормативів і чинних принципів [21].

Державний контроль зазвичай здійснюється через спеціалізовані установи, які мають повноваження проводити розслідування, аудит, моніторинг і регулювання відповідно до встановлених процедур і правил.

Аналіз стану державного фінансового контролю в Україні є важливим аспектом управління державними фінансами, боротьби з корупцією та підвищення прозорості діяльності державних органів. Система державного фінансового контролю в Україні включає кілька ключових органів, таких як Рахункова палата України, Державна аудиторська служба України, Державна податкова служба України, Державна казначейська служба України та Національне агентство з питань запобігання корупції [6].

Основними функціями державного фінансового контролю є аудит ефективності, фінансовий аудит, аудит відповідності, моніторинг і оцінка ризиків. Аудит ефективності — це оцінка результативності та ефективності використання бюджетних коштів, а фінансовий — перевірка фінансової звітності та операцій на законність і правильність. Аудит відповідності спрямований на моніторинг дотримання законодавства та нормативних актів, а моніторинг та

оцінка ризиків спрямований на виявлення та аналіз ризиків у фінансових операціях.

Проте існують значні проблеми та виклики, які постають перед системою державного фінансового контролю в Україні. Однією з головних проблем є корупція та недотримання законодавства. Незважаючи на численні реформи, корупція залишається широко поширеною в державному секторі. Крім того, недостатня прозорість обмежує можливості громадського контролю, оскільки відсутність відкритого доступу до інформації про результати фінансового контролю ускладнює аналіз ефективності роботи державних органів. Недостатня фінансова та кадрова забезпеченість органів контролю також знижує їх ефективність, а політичний тиск позначається на діяльності цих органів.

Реформи та вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні передбачають удосконалення законодавчої бази, розвиток інформаційних систем, посилення інституційної спроможності та міжнародного співробітництва. Підвищенню ефективності контролю сприятиме прийняття нових законів та внесення змін до чинних нормативно-правових актів. Впровадження сучасних інформаційних технологій автоматизує процеси контролю та аудиту, підвищує їх ефективність. Зміцнення інституційної спроможності передбачає підвищення кваліфікації персоналу та забезпечення достатнього фінансування органів контролю. Співпраця з міжнародними організаціями дає змогу впроваджувати передовий досвід та стандарти у сфері фінансового контролю.

Державний фінансовий контроль в Україні є ключовим елементом забезпечення ефективного та прозорого управління державними фінансами. Незважаючи на існуючі проблеми та виклики, постійні реформи та вдосконалення системи контролю можуть значно покращити ситуацію. Підвищення прозорості, боротьба з корупцією, зміцнення інституційної спроможності та впровадження сучасних технологій є основними напрямками розвитку державного фінансового контролю в Україні.

До принципів державного контролю належать гласність, об'єктивність, системність, недоторканність і підзвітність. Ці принципи сприяють підвищенню довіри до економічної системи та забезпечують стабільність національної економіки [12].

Одним із основних органів фінансового нагляду в Україні є Служба фінансового нагляду. Це відомство відповідає за фіскальний нагляд і контроль за витрачанням державних коштів. До його завдань входить перевірка законності, цільового та ефективного використання бюджетних асигнувань, виявлення корупційних схем і протиправної діяльності у фінансовій сфері [15].

Якщо розглянути табл.2.1, можна чітко виокремити хвилясту тенденцію щодо моніторингу закупівель за рахунок державних коштів. У 2019 році зафіксовано проведення 118 заходів, у 2020 році 104, якщо брати 2021, то там на 41 захід більше ніж у 2020 році.

Таблиця 2.1

**Кількість заходів державного фінансового контролю в Україні
за 2019-2023 рр.**

Заходи фінансового контролю	Моніторинг закупівель	Ревізії і перевірки	Фінансовий аудит
2019	118	1392	449
2020	104	3693	137
2021	145	2461	120
2022	106	2089	278
2023	112	1460	374

Джерело: [9-13]

У 2022 число заходів впало до 106, а в 2023 піднялося на 6 заходів. Якщо брати до уваги ревізії та перевірки, то найбільше їх було у 2020 році – 3693, а найменше у 2019 році – 1392. Фінансовий аудит найбільшим був у 2019 році, і складав 449, а найменшим у 2021, і він складав 120.

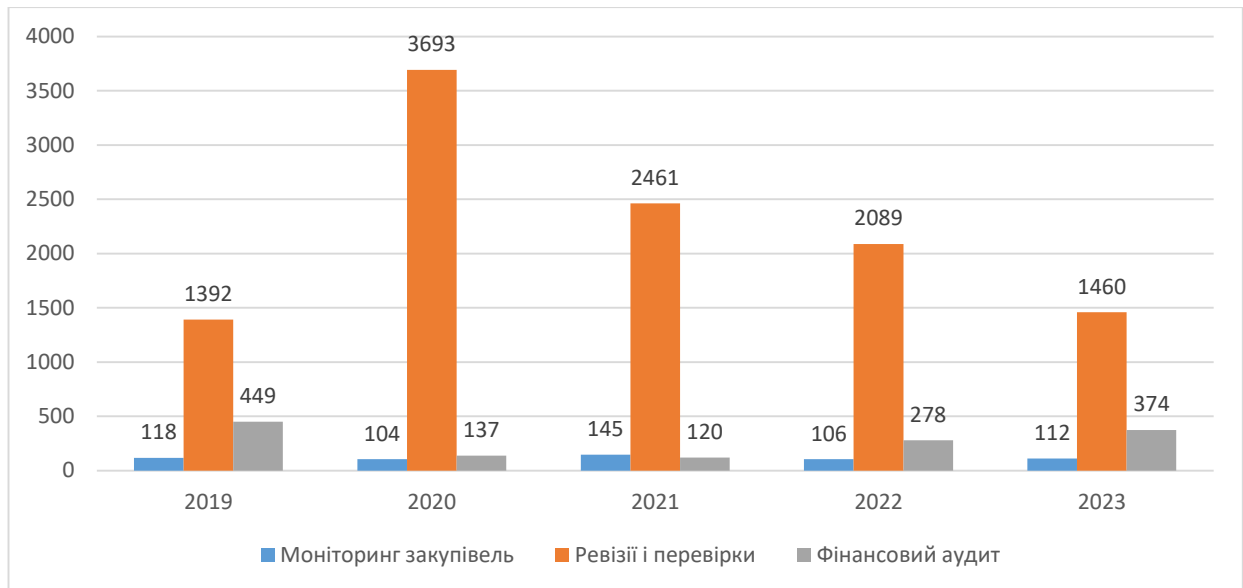

Рис. 2.1 Динаміка кількості заходів державного фінансового контролю в Україні за 2019-2023 рр.

Джерело:[9-13]

Під час дослідження перевірок у 2019-2023 роках були виявлені порушення. Обсяги втрат і їх відшкодування ми навели в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Обсяги встановлених втрат і їх відшкодування за 2019-2023 рр., млн. грн.

	Встановлені порушення	Відшкодовано та поновлено втрат
2019	1723,7	950,4
2020	3781,6	753,98
2021	2613,4	612,5
2022	2287,14	784,7
2023	2349,6	981,47

Джерело:[8-12]

З кожним роком обсяг встановлених порушень змінюються. У 2019 році втрати становили 1723,7 млн.грн., у 2020 - 3781,6 млн.грн., у 2021 – 2613,4 млн.грн., 2022 – 2287,14 млн.грн., у 2023 – 2349,6 млн.грн.

У 2019 році сума відшкодованих втрат становила 950,4 млн.грн., у 2020 – 753,98 млн.грн., у 2021 – 612,5 млн.грн., у 2022 – 784,7 млн.грн., у 2023 – 981,47 млн.грн.[8]

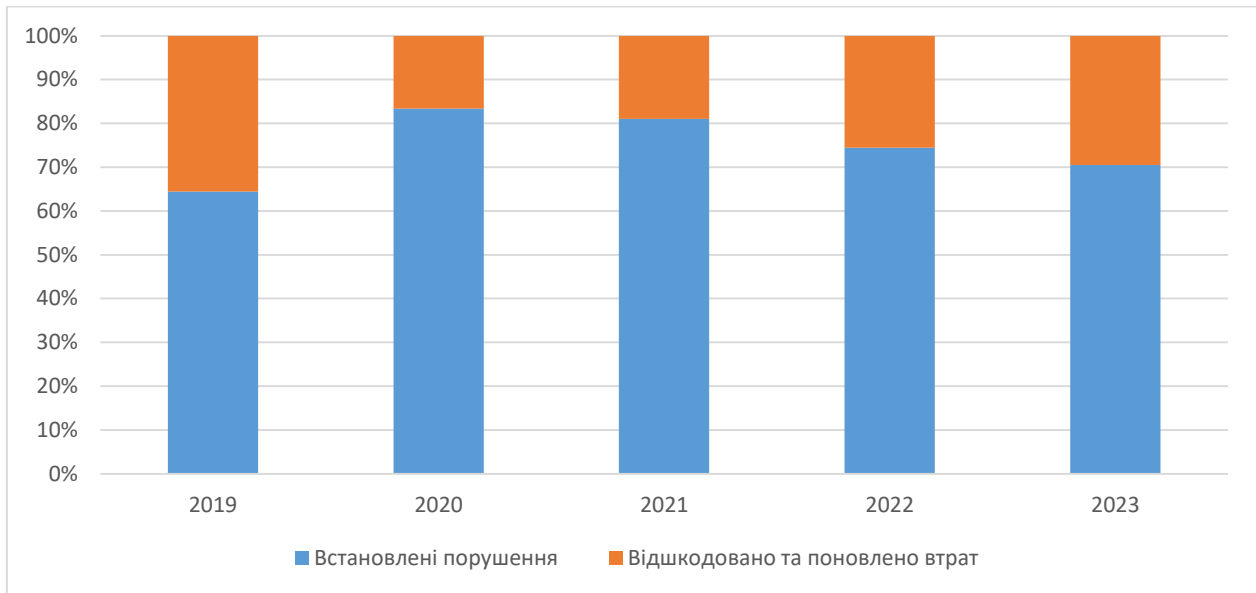

Рис. 2.2 Частка встановлених порушень і відшкодованих втрат за 2019-2023 роки

Джерело:[8-12]

У табл. 2.3 ми навели порушення, які призвели до втрат матеріальних і фінансових ресурсів за 2022-2023 роки.

Таблиця 2.3

Фінансові втрати внаслідок порушень у 2019-2023 роках, млн грн.

	Незаконні витрати	Недостатність фінансових ресурсів	Нецільові витрати	Недостачі
2022	879,6	465,1	63,4	41,5
2023	846,3	365,2	92,3	27,8

Розраховано на підставі джерело: [11-12]

В порівнянні з 2022 роком, у 2023 році незаконні витрати скоротилися на 33,3 млн.грн.

Недостатність фінансових ресурсів теж знизилася на 99,9 млн грн. На 28,9 млн.грн. збільшилися цільові витрати, а недостача зменшилася на 13,7 млн грн [25].

Показники діяльності Держаудитслужби за 2022 – 2023 роки наведено в Додатку Б.

Як бачимо у 2022 році запланований обсяг робіт був виконаний не за всіма показниками. Кількість проведених ревізій на 2022 рік склав 77,8%, тоді як на 2023 рік перевершив очікування і склав 107,1%. Проведені державні фінансові бюджетні програми у 2022 році склали 95,3%, а в 2023 році 131,5%. Проведені державні фінансові місцеві бюджети у 2022 році становили 122,3%, а в 2023 році 96,5%. Проведені державні фінансові аудити діяльності суб'єктів господарювання у 2022 році – 109,8%, тоді як в 2023 році 105,3%. Підприємства, установи та організації, на яких проведено заходи державного фінансового контролю у 2022 році склали 98,3%, а в 2023 році 356,3%, що перевершив всі очікування. Розроблені законопроекти, розпорядження, постанови та інші нормативно-правові і розпорядчі документи у 2022 році склали 100%, тоді як в 2023 році 1450%. Загальна сума усунутих порушень, пов'язаних з втратою державних ресурсів у 2022 році становило 212,8%, а в 2023 році 105,4% [25].

Висновки до розділу 2

Досліджено загальний аналіз державного фінансового контролю в Україні, який вказує на деякі ключові тенденції та проблеми, які потребують уваги та вдосконалення. З одного боку, відзначається наявність законодавчої бази та інституційної структури для забезпечення фінансового контролю в державі. З іншого боку, присутня ряд недоліків, які обмежують ефективність контрольних механізмів.

Встановлено, що однією з основних проблем є недостатня автономія та незалежність контрольних органів від політичних втручань. Це може призводити до втручання у роботу контролюючих органів та втрати їх об'єктивності. Крім того, існує проблема недостатньої фінансової підтримки контрольних органів, що обмежує їх здатність забезпечити ефективний контроль.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років Україна здійснила реформи у сфері фінансового регулювання, але важливо продовжувати прогрес у цьому напрямку, оскільки високий рівень фінансової прозорості та ефективного нагляду сприятиме загальній стабільності та розвитку країни [27].

Необхідність реформування системи державного фінансового контролю узгоджується з такими стратегічними документами: Середньострокова програма пріоритетних заходів уряду на період до 2020 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. 275. Указом Президента України від 8 січня 2017-2020 рр. № 142 «Стратегія реформування системи управління державними фінансами» (12 січня 2015 р.) схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» [26].

Для вдосконалення системи оцінки ефективності національних наглядових органів необхідно виконати наступне:

1. Розробити єдиний підхід до оцінки діяльності всіх органів внутрішнього державного контролю, у тому числі єдині критерії та показники. Ці показники повинні мати об'єктивне і емпірично підтвержене значення [28].

2. Розробити стандартні нормативні показники. Таким чином, критерії інтенсивності (що представляють кількість інспекторів, аудиторів і зон контролю на установу) повинні мати верхнє порогове значення. Якщо один інспектор має занадто багато засобів контролю, це може збільшити навантаження на персонал, що, у свою чергу, впливає на ефективність контролю. Визначення нормативних значень показників ефективності також сприяє спрощенню інтерпретації отриманих результатів [28].

3. Розробити єдині стандарти обов'язкової звітності органів внутрішнього державного контролю. Усі необхідні розрахункові дані, отримані за

стандартними методиками, повинні бути систематизовані у звіті. Виключіть можливість прихованих повідомлень або неповного відображення [28]

Для оцінки ефективності органів внутрішнього фінансового контролю країни були запропоновані різні показники ефективності, як показано в таблиці 3.1. Він пояснює діяльність наглядових органів з різних точок зору, додає об'єктивності підходу та охоплює широкий спектр виконавчих функцій [30].

Таблиця 3.1

Пропоновані показники оцінки ефективності діяльності відповідних органів внутрішнього фінансового контролю

Показники ефективності діяльності	Характеристика
Якість	Певний рівень відповідальності згідно з чинним законодавством контрольної діяльності
Інтенсивність	Систематичність та масштабність контрольної діяльності, а також рівень певної завантаженості державного органу фінансового контролю
Результативність	Вплив контролю на стан сфери контролю, та рівень необхідної реалізації повноважень в обраній сфері

Джерело: [17]

Фінансовий контроль в сучасному світі є однією з найважливіших складових успішного функціонування будь-якої економіки. Зарубіжний досвід у цій сфері надзвичайно цінний для розвитку ефективних моделей та стратегій фінансового контролю. Різні країни мають власний підхід до організації фінансового контролю, і порівняльний аналіз таких підходів може допомогти виявити найкращі практики для впровадження власної системи контролю в Україні [33].

Один із ключових аспектів, який варто розглянути, це різноманітність інструментів фінансового контролю. Наприклад, в США, система фінансового контролю базується на ретельному аудиті, який здійснюють незалежні аудиторські компанії, що спеціалізуються на перевірці фінансової звітності. У

той час, у Японії, використовуються більш жорсткі регуляторні механізми з обов'язковою участю державних органів у фінансовому контролі.

Другий аспект - це ступінь відповідальності та прозорості системи. У країнах Європейського Союзу, наприклад, існують високі стандарти щодо звітності та обов'язковості оприлюднення фінансової інформації. Це сприяє підвищенню довіри як інвесторів, так і громадськості до фінансової системи.

Третій аспект - це реакція на порушення та недоліки. У багатьох країнах розвинутих ринків існують суворі санкції та штрафи за порушення фінансових нормативів, що відіграє важливу роль у забезпеченні дотримання фінансової дисципліни.

Проаналізувавши зарубіжний досвід, Україна може запровадити найбільш ефективні та адаптувати їх до власних умов. Важливо пам'ятати, що впровадження нових методів контролю повинне враховувати національні особливості, законодавство та умови ринку.

Загалом, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду організації фінансового контролю вказує на необхідність гнучкості та постійного вдосконалення системи контролю з урахуванням найкращих світових практик та специфіки власної країни [35].

При оцінці ефективності державного фінансового контролю виникають такі питання [6]:

1. Недостатньо даних. Офіційні джерела інформації про діяльність Держаудитслужби надають лише загальну та вибіркочну інформацію про результати її діяльності за звітний період. Відсутній звіт про повний перелік проведених контрольних заходів із зазначенням їх кількості, результатів, кількості залучених осіб та часу, витраченого на кожен захід [6];

2. Відсутня єдина система методів оцінки ефективності діяльності органів внутрішнього фінансового контролю. Незважаючи на те, що різні автори запропонували різні підходи, не всі організації внутрішнього фінансового управління можуть дотримуватися одного підходу без винятку [6];

3. У чинному стандарті відсутні нормативні показники. Ефективність діяльності має стандарти, формули розрахунку та результати;
4. Для деяких розрахунків показників неможливо отримати дані;
5. Неправильне використання стандартів. Мова йде про такі критерії, як економіка. Комерційний підхід до діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування є неприйнятним, тому використовувати його для оцінки ефективності діяльності установ управління фінансами нерозумно [37].

Висновки до розділу 3

Обґрунтовано той факт, що серед шляхів розвитку державного фінансового контролю в Україні особлива увага приділяється необхідності модернізації системи контролю відповідно до швидких змін у фінансовій сфері та використанню сучасних технологій для підвищення ефективності. Також важливими факторами є підвищення кваліфікації персоналу, розширення повноважень контролю та сприяння культурі прозорості й відкритості. Співпраця з міжнародними партнерами також визначається як важливий фактор успішного розвитку фінансового контролю. Ці аспекти вказують на необхідність системних змін у сфері фінансового контролю для підвищення його ефективності та адаптації до сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі було проведено аналіз сучасного стану державного фінансового контролю в Україні та виявлені основні проблеми, що перешкоджають його ефективному функціонуванню.

1. На основі аналізу системи фінансового регулювання України визначено нормативно-правові документи, що закріплюють правові основи державного фінансового регулювання, структуру державного регулювання та його основний зміст;

2. Основною проблемою з якою стикається державний фінансовий контроль в Україні, є недостатня прозорість і відкритість у роботі органів контролю;

3. Також, на основі нашого дослідження була проведена оцінка стану державного фінансового контролю в Україні. Ми визначили, що за 2022-2023 роки Держаудитслужба реалізувала у частині комплексного контролю за законністю та ефективністю використання державних ресурсів власні повноваження. В порівнянні з 2022 роком, у 2023 році незаконні витрати скоротилися на 33,3 млн.грн.;

4. На основі теоретичних досліджень та практичного аналізу для вдосконалення державного фінансового контролю, були запропоновані шляхи подальшого розвитку цієї сфери;

5. Були запропоновані рекомендації щодо впровадження методів оцінки ефективності для державних органів фінансового нагляду.

Наведений вище аналіз підкреслює важливість подальших реформ у сфері фінансового регулювання в Україні та необхідність вжиття заходів для вдосконалення існуючої системи. У майбутньому це сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами та запобігатиме корупції, що є важливим фактором національного розвитку.

Висновки роботи свідчать про необхідність системних змін у сфері фінансового контролю для забезпечення ефективності його функціонування. Зокрема, це стосується вдосконалення законодавчої бази, збільшення

фінансових ресурсів, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження сучасних технологій у контрольні процеси.

Результати дослідження можуть бути використані як підґрунтя для подальших наукових досліджень у галузі державного фінансового контролю, а також враховані в управлінській практиці з метою підвищення ефективності державного фінансового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарець А.В. Оцінка проблем та перспектив сучасного стану фінансового державного контролю в Україні. *Студентські наукові читання 2023*. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2023 р. Житомир : Поліський національний університет. 2023. С. 13–16.
2. Бондарець А.В. Сучасна система державного фінансового контролю в Україні. *Фінансове забезпечення економіки* : матеріали VIII науково-практичної студентської конференції, 30 травня 2024 р. Житомир : Поліський університет. 2024. С. 9-10.
3. Владіміровна Н.П. Напрями реформування державного фінансового контролю задля забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 16. С. 46–52.
4. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Конупатрій М.М. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник (для студентів вищих навчальних закладів). Київ: Центр учбової літератури, 2017. 424 с.
5. Державний фінансовий контроль: практикум: навчальний посібник / за ред. В.В. Нагайчука. Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2015. 192 с.
6. Дікань Л.В., Кожушко О.В., Кривцова Т.О. та ін. Реформування фінансового контролю в Україні: проблемні питання та напрями їх вирішення: монографія; за заг. ред. канд. екон. наук, професора Дікань Л.В. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 220 с.
7. Дікань Л.В., Кожушко О.В., Лядова Ю.О. Державний аудит: підручник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 412 с.
8. Длугопольський О.В. Публічні фінанси за умов фінансово-економічної кризи та трансформації світової економіки. *Фінанси України*. 2012. № 8. С. 106-121.
9. Звіти про результати діяльності Держаудитслужби за 2019-2023 рр. : веб-сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/72>.

10. Койчева О.С. Проблеми реалізації функцій Рахункової палати. *Наше право*. 2014. № 7. С. 104—109.
11. Контроль у бюджетних установах: теорія та практика: монографія / Л.В. Дікань, І.О. Шевченко, Є.В. Дейнеко, Д.В. Калінкін та ін.; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 369 с.
12. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 310-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-p#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
13. Косова Т.Д., Шевченко В.В. Концептуальні засади становлення вищого державного фінансового контролю на регіональному рівні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 7. С. 31—36.
14. Лисяк Л.В. Теоретичні засади оцінки ефективності бюджетної політики. *Світ фінансів*. 2017. № 3 (12). С. 50—57.
15. Марченко О. Фінансова безпека держави. Львів, 2020. 356 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2964/1/FinansovaBezpeka_30-04_2020.pdf (дата звернення: 07.04.2024).
16. Мельничук В.Г. Незалежний державний фінансовий контроль в Україні та досвід зарубіжних країн. *Фінансовий контроль*. 2006. № 2. С. 33-36.
17. Пожар Т.О. Концептуальні основи побудови структури органів державного фінансового контролю на засадах "новітнього державного врядування". *Економіка і управління*. 2012. № 3 (55). С. 77—85.
18. Постанова № 1064 Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності органів державного фінансового контролю та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1064-2023-p#n2> (дата звернення: 09.02.2024).
19. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки: розпорядження

КМУ від 24.05.2017 р. № 415-р зі змінами 25.04.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-p#Text> (дата звернення: 02.03.2024).

20. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

21. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : постанова КМУ від 03.02.2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

22. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту державних (регіональних) цільових програм : постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 р. № 692. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692-2018-п#Text> (дата звернення: 15.03.2024).

23. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 16.10.2012 р. № 5463-VI: станом на 19.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 05.01.2024).

24. Про публічні закупівлі : Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 16.03.2024).

25. Про Рахункову палату : Закон України № 576-VIII від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

26. Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 27.02.2024).

27. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року:

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 310-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2018-p#Text> (дата звернення: 03.03.2024).

28. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

29. Про утворення Державної аудиторської служби України : постанова КМУ від 28.10.2015 р. № 868. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-p#Text> (дата звернення: 21.03.2024).

30. Проект: Закон України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю». URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1057> (дата звернення: 22.02.2024).

31. Прокопишин О., Романів О. Основні аспекти аудиту ефективності, його впровадження та використання в Україні. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/135> (дата звернення: 04.04.2024).

32. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2017 рік. : веб-сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/27> (дата звернення: 15.04.2024).

33. Русіна В., Шулюк Б. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 214 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34552/1/Посібник%20з%20ДФК.pdf> (дата звернення: 05.04.2024).

34. Слободяник Ю.Б. Формування системи державного аудиту в Україні: монографія. Суми: ФОП Наталуха А.С., 2014. 321 с.

35. Суркова Ю. Фінансовий контроль у країні вранішнього сонця. *Фінансовий контроль*. 2015. № 6. С. 54-57.

36. Терещенко М. Державний контроль: сутність, основні підходи та концепції. Тернопіль: ТНУ імені В.І. Вернадського, 2019. 121 с. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.4/21> (дата звернення: 02.04.2024).

37. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: підручник. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2017. 228 с.
38. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики: [монографія]. Київ: УБС НБУ, 2013. 431 с.
39. Шевчук О.А. Детермінанти організації державного фінансового контролю. *Вісник Української академії банківської справи*. 2015. № 1. С. 54-64.
40. Шевчук О.А. Система державного фінансового контролю: формування та розвиток в Україні: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 378 с.